СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 148. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 27. червня, 1928. VOL. XXXVI. No. 148. Jersey City, N. J., Wednesday, June 27, 1928. THREE CENTS.

ЗАХОДИ ПРОТИВНИКІВ СМИТА НЕ МАЮТЬ УСПІХУ

ЖДУТЬ НОМІНАЦІЇ СМИТА ПРИ ПЕРШІМ ГОЛОСОВАННЮ.

ГЮСТОН, Тексас, 25. червня. — Конвенція демократичної партії, що має проголосити імя кандидата на уряд президента Злучених Держав, уже приготована. Всі майже делегати зїхалися. Місто переповнене ними й гістьми.

Конвенція починається завтра о годині 11. рано музикою. В полудне Клем Шейвер, член краевого комітету партії, отворить конвенцію. Відтак епископ Рос Гей з методиської церкви проведе молитву. Далі предсідатель зарядить прочитанне делеґатів. Відтак конвенція зорганізуеться, себто вибере предсідателя, других членів президії та урядників комітетів. Після пополудневої перерви конвенція збереться о годині 7. на вечірне засіданне, на якому Клод Г. Боверс, тимчасовий предсідатель, виголосить вступну промову.

Щодо виглядів на кандидатури, то заходи сенатора Ріда злучити всіх противників кандидатури Смита коло своєї особи скінчилися повною невдачею. Пошкодили йому головно прихильники прогибіції, яких заява Ріда, що він буде виконувати прогибіцію, зовсім не переконала; вони вважають сю заяву Ріда політичним виворотом у воздусі. Через те делеґації стейтів Огайо, Небраски, Канзаса й Індіяни, які досі стояли проти Смита, готові перейти вже тепер на сторону Смита так, що всі ждуть ухвалення кандидатури Смита вже при першім голосованню.

Смит, однак, має все ще богато противників. Виступають проти нього передовсім завзяті протестанти. Сенатор Гефлин, приміром, вислав до делеґатів з полудневих стейтів заклик, щоби вони поборювали всею силою кандидатуру Смита, яку він уважає неможливу для приняття на півдни. Каже Гефлин, що Смит може зеднати собі тільки ті стейти, в яких є богато католицьких голосів.

Проти Смита теж виступають завзяті прихильники прогибіції; по місті вже появилися оповістки з виразними закидами проти Смита за його підписанне стейтового закона проти виконування прогибіції.

Між кандидатами на уряд заступника президента згадують імя сенатора Робинсона з Арканзо.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ РЕҐІСТРАЦІЇ ІМІҐРАНТІВ.

ДЕПАРТАМЕНТ ПРАЦІ БОРОНИТЬ СВОЇХ ЗАРЯДЖЕНЬ.

ВАШИНГТОН, 25. червня. — Нюйорські конґресмени Ла Ґвардія й Селер внесли до департаменту праці протест проти зарядження сього департаменту про видавання леґітимаційних карт для нових іміґрантів.

Сей протест відноситься до зарядження департаменту праці, після котрого кождий іміґрант після 1. липня мавби постаратися від американського конзуляту в місцевости, з якої випливає його корабель, леґітимаційну карту з описом своєї особи та своєю фотоґрафією. Конґресмени протестували проти зарядження на тій основі, що таке зарядження ввелоби протекційну систему та робилоби ріжниці між іміґрантами та ріжними народами. Селер каже, що розпорядок є безправний та що його не вільно виконувати. Оба конґресмени протестували проти зарядження як проти рішучого обмеження прав іміґрантів.

Департамент праці видав відповідь на сі закиди конґресменів, у котрій заявляє, що департамент праці не думає заводити ніяких ріжниць між іміґрантами ріжних народностий та що сей розпорядок дуже потрібний та що він уже давно повинен був бути заведений.

ПОВСТАНЦІ ВИКОЛІЇЛИ ПОЇЗД У МЕКСИКУ.

МЕКСИКО, 25. червня. — Повстанці забрали шини зі зелізничої дороги, наслідком чого особовий поїзд з Ларедо до Мексика, коло стації Воворіля, у стейті Керетаро, вискочив нині рано з тору та звалився в рів. Наслідком катастрофи загинув машиніст та пічкур, а богато пасажирів понесло тяжкі тілесні ушкодження.

Повстанці хотіли обрабувати почтовий віз, але, побачивши відділ федеральних жовнірів, утекли.

МУЖА ПОСУДЖУЮТЬ ЗА ВБИЙСТВО ЖІНКИ.

НЮ ЙОРК, 25. червня. — До поліційної стації в Бровнсвилі, частині Бруклина, зголосився вчора сполудня Іван Бондарчук зі своєю сусідкою Марією Дрошертер та заявили, що жена Івана Бондарчука лежить у дома тяжко ранена. Вислані поліцією поліційні агенти найшли в домі Бондарчука жінку Бондарчука, але вже неживу. Прикликаний лікар ствердив смерть від побоїв.

Поліція сейчас розвела слідство над убийством, наслідком котрого було те, що нині поліція арештувала мужа вбитої як підозрілого за вбийство. Поліційне слідство мало виказати, що перший муж вбитої тепер Бондарчукової, Іван Крулик, згинув від морду дня 11. січня. Жена Крулика й якийсь мущина були тоді арештовані поліцією як підозрілі, але їх випущено на волю без суду. В місяци січни 1926. року хтось убив жінку Бондарчука; він був арештований як підозрілий за вбийство, прокураторія ставила його перед лаву присяжних суддів, але ся не хотіла його обжалувати.

Бондарчук каже тепер поліції, що він працює як нічний робітник в одному гаражу в Бруклині; каже він, що він вернув учора коло 5. години рано домів за не застав жінки дома. Вона вернула коло 10. години рано. Він збудився коло 8. години сполудня й побачив, що його жінка побита. Він закликав тоді сусідку, щоби звідомити поліцію.

Поліція веде далі слідство, щоби розяснити сю загадочну подію.

ЦІННА КОЛЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРНАМЕНТІВ.

Музей кустарної промисловости збогатився дуже цінною колекцією наукового значіння. Ця колекція уявляє з себе найкращі зразки виробів колишніх майстерень „Союза земств и городов", що працювали в Галичині і в Буковині за часів імперіялістичної війни. Майстерні мали своїм завдання трудову допомогу селянству, що постраждало від війни. Майстерні вивчали місцеві стильні художньо-народні орнаменти й навчали селян пристосовувати їх до виробів, що мають широкий збут.

Через те, що в цих майстернях працювали найкращі малярі, а українські народньо-художні орнаменти в Галичині і Буковині ріжноманітні і дуже гарні, вся колекція має особливий інтерес для України. Зокрема для Київа колекція цінна тим, що тут мають орґанізувати художньо-текстильне виробництво з виготовленням виробів у дусі українського народнього мистецтва.

КИТАЄЦЬ ПОНИЖУЄТЬСЯ, ЩОБИ ВИВИЩИТИ ПРИЯТЕЛЯ.

Знане є, що Китайці найчемніший нарід у світі. Мають вони окремий департамент міністерства, який допильновує давніх чемностей, переданих їм предками. М. і. приписами є дуже общирний ріґулямін, який обовязує при веденні кореспонденції. Передовсім Китаєць, коли пише до кого, понижує сам себе, щоби піднести заслуги адресата, якого все називає „старшим братом", виписує його імя великими буквами, а своє найдрібнішими. Лист повинен зачинатися словами: Хай всі благословенства сплинуть на тебе, таке є бажання твого наймолодшого брата". Коли згадує про себе і свою родину, повинен додати: „Ми нужденні мурашки". Адресує так: „До мого найдоскональого старшого брата, що виходить угору по щаблях почестей". Лист виходить „із нужденної ліпянки до величньої палати із жемчугів і самоцвітів старшого брата". Ось прібка запрошень: „Нижче підписана, повна пошанівку малпа витягає благально руки до Вашої Ексцеленції та просить, щоби зволили прийти до руїн його нужденної хати". Як видно з цього, не легко зредаґувати телеґраму у Китаю. Бо мабуть ніхто не зуміє вмістити її в десятьох словах.

ВІДГУКИ ВИБОРІВ У НАДВІРНЯНЩИНІ.

З важніших повиборчих містерій Надвірнянщини треба згадати арештування кількох молодих селян з Гвозда, яких держали через Великодні Свята в арешті за це, що хтось намалював карикатуру агітатора 1-ки й приліпив коло церкви. Дальше арештовано двох поважних селян з села Фітькова, які сиділи кілька днів в арешті. Др. Борисевич просидів тиждень у тюрмі в Станиславові й дістав акт обвинувачення з арт. 1. роз. 10.5 1927 р. Дальше велися також обходжения проти д-ра Николайчука, а також у суді в Надвірній кілька розправ проти селян за виборчім тлі. У всіх справах безкорисно заступає др. Николайчук.

НОВА ПОЛІТИЧНА СЕНЗАЦІЯ.

Співробітник російського еміґрантського щоденника „Возрожденіе" помістив сими днями на сторінках цього часопису своє інтервю з радником афґаністанського посольства в Варшаві на тему останнього побуту короля Аманулляга в Радянськім Союзі. Афґаністанський дипльомат заявив, що його монарх з великою нехіттю поїхав у Радянський Союз та зробив це тільки тому, що большевицький уряд дуже його запрошував та всіми способами настоював на його приїзд.

Дипльомат мав сказати: „Ми шукали будь якої покришки, щоби відмовитися від цієї „приємности", але це нам не повелося. Радянський Союз є великою державою та нашим сусідом, тому не хотіли ми загострювати в цей спосіб наших взаємин. Очевидно, це було безглуздям з боку большевиків запрошувати короля — це якось дивоглядно виглядає — король і большевики, але повторюю, що нам було робити? Справді, можна було дивуватися, що король склав вінок на гробі Леніна, але це була тільки звичайна чемність, якої не міг відмовити людям, з яких гостинности він користав. Мій король є абсолютним володарем і безперечно з великою прикрістю говорив з революціонерами, але чи можна було це виминути?"

Наведене інтервю викликало величезну сензацію. Цікаво, як поставиться до нього большевицька дипльоматія й преса?

„МНОГОНАДІЙНА МОЛОДЬ"

Перед львівським судом присяглих станули двох молодих звихнених людей: 21-літній Юзеф Яворскі й його товариш Міхал Рачкевіч, обидва недокінчені ґімназисти, обвинувачені в злочині грабунку. Викинуті зі школи, обвинувачені ніби готовилися до матури, а на ділі волочилися по вулицях, поки не впала їм у голову ідея легкого здобуття гроша, дорогою вимушення й грабунку. Обидва многонадійні молодці зорґанізували бандитську шайку, до якої притягли ще двох своїх товаришів: Заборского й Крупніка. Дня 16-го березня ц. р. Яворскі засівся з Рачкевічом під залізничим мостом при Полтівній вулиці й тут обидва, діждавшися першої з жертв, якою був Жидок Сімон Ліхтер, під грозою револьвера забрали в нього 15 золотих і шматок шоколяди за 30 грошів. Друга жертва Зудек Шафран, на якій заробили бандити ледве 1 зол. 50 гр. Наробили крику, який спричинив арештування обидвох многонадійних молодців. Обидва вони станули тепер перед трибуналом.

ЗЛОДІЙ МІЖНАРОДНЬОЇ СЛАВИ РОДОМ З ДРОГОБИЧА.

Вроцлавська кримінальна поліція арештувала в одній з вроцлавських каварень 50-літнього Копеля Штайнбока, відомого на міжнародній арені злодія й обманця, родом з Дрогобича. В 1923 р. засуджено Штайнбока в Швайцарії за крадіж на 4 роки тюрми. Відсидівши кару, Штайнбок не кидав свого фаху, доки оце не „сів" у Вроцлаві.

ТЕРЕВЕНІ ПРО ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКУ ФЕДЕРАЦІЮ.

В звязку з останнім побутом литовського премієра Вальдемараса в Лондоні польська преса приносить неправдоподібну вістку такого змісту:

Вальдемарас в розмові з анґлійськими денникарями мав заявитися за... федерацією з Польщею (?). Ця федерація не могла би бути централістичною, але радше анальоґічною до колишніх правно-державних взаємин між бувшою Австрією та Угорщиною, причому обидві держави порозумівалисяб з собою за посередництвом специяльних делеґацій. Умовою для здійснення такої федерації, — є на погляд Вальдемараса „пошановання Польщею дійсних литовських прав", цебто в першу чергу звільнення Віленщини зпід польської влади.

Помітне, що закордонна преса дотепер ні словечком не згадала про подібний виступ Вальдемараса, супроти чого ця вістка польської преси набирає дуже сумнівної вартости.

СХОДЯТЬ З ГЛУЗДУ.

Вже ціла низка держав мала нагоду пересвідчитися в непевности та в дефіцитности промислових і торговельних достав для Радянського Союзу. Німецькі та анґлійські промисловці понесли вже на інтересах з большевиками величезні втрати, а уряд, що ґарантував за них, мусів вирівняти ті втрати з своїх фондів. Так було, н. пр., недавно з великим електротехнічним Т-вом „АЕҐ", якому німецький уряд мусів повернути втрати, понесені в Радянському Союзі.

Всі ті прикрі досвіди не вплинули однак ні трохи на „капіталістичну Европу", яка все непоправно надіється на добрий інтерес з большевиками.

Як доносять з Відня, австрійському урядови забаглося з черги скріпити торговельні звязки Австрії з Радянським Союзом. Для ґарантії достав завязалася в Австрії спілка міст, які ґарантуватимуть купцям і промисловцям, що большевики заплатять за те, що наберуть на борг. Між иншим маґістрат міста Лінцу заґарантував австрійський експорт до Радянського Союзу на 3 міліони шілінґів.

ЛІКАР ЗБОЖЕВОЛІВ ПІДЧАС ОПЕРАЦІЇ.

В одній з будапештських санаторій трапився незвичайний випадок божевілля в лікаря, який переводив операцію. Операцію переводжено на відомому мадярському письменникові Іванові Варсеґові. Наркозу перевів асистент, який в певному моменті, збожеволівши, влив пацієнтові етер до очей. Оператор щойно після хірурґічного заходу побачив, що зробив його божевільний асистент. Щойно по переведенню нової операції вдалося спасти зір пацієнта. Небаром після випадку перевезено асистента до дому божевільних.

ЗЕМЛЕТРУС.

З Владивостоку повідомляють, що околиці Камчатки навістив сильний землетрус. Поблизу Колчарського вибухли підземні сірчані ґази, в наслідок чого велика кількість риб вигибла.

АВСТРІЯ НЕ ВИДАСТЬ БЕЛІ КУНА

КУН СТАНЕ ПЕРЕД АВСТРІЙСЬКИМ СУДОМ. БУДЕ ВІДПОВІДАТИ ТІЛЬКИ ЗА ТЕ, ЩО ПЕРЕСТУПИВ ГРАНИЦЮ ПІД ФАЛШИВИМ ПАШПОРТОМ.

ВІДЕНЬ, 25. червня. — Всі старання Угорщини дістати в свої руки Белю Кука, що вчинив був в 1919 році на Угорщині большевицький переворот та з приводу того видав багато засудів смерти, остали безуспішними. Австрія, яка приловила Белю Куна по його повороті з Москви, уважає його злочини за політичні і через те відмовляється його видати. Беля Кун перебував в послідних роках під чужим іменем по ріжних містах Европи як аґент Червоного Інтернаціоналу. В послідних часах замешкав у Відні і звідси кермував комуністичним рухом не тільки в Австрії, але і в других сусідних краях. Особливо опікувався під тим оглядом Угорщиною.

ФАЛЬШИВО ОБЖАЛОВУЄ І ЦОФАЄТЬСЯ.

ГОЛОС ЖІНКИ ПРИВОДИТЬ ЗІЗНАЮЧОГО ДО РІВНОВАГИ. НОВА ТРАҐІЧНА СЦЕНА З ШАХТЯРСЬКОГО ПРОЦЕСУ

МОСКВА, 25. червня. — Підчас переслухання обжалованого Скорутто переживала публика нову траґічну сцену. Перед судом станув чоловік, що ледви держався на ногах. Стояв, придержуючись поруча і зізнавав в некористь других обжалованих. Нараз роздався в салі голос: „Коля, Коля. Мій дорогий, не говори неправди. Коля, Коля, ти знаєш, що ти не винуватий". Так говорила жінка Скорутти.

Уста Скорутти задрожали і він заявив, що той стейтмент, який він передав судови, неправдивий. Він не спав через 8 ночей і в подражненню написав той стейтмент, щоби пімститися на тих, що його обжалували, і то цілком невинно. Але над раном, коли мав вже йти до суду, совість його мучила і він змінив стейтмент і написав правду, що ті люде, а між ними і головний обжалований Рабінович, невинуваті.

Скорутто передав судови новий стейтмент і почав тратити притомність. Суддя перервав розправу на 10 мінут.

НОБІЛЕ ТЯЖКО ПОБИТИЙ.

АЛЕ ДО 40 ДНІВ БУДЕ ЗДОРОВ. НЕ ХОТІВ ІТИ ПЕРШИЙ НА АЕРОПЛЯН, А ХОТІВ РАТУВАТИ ДРУГИХ.

РИМ, 25. червня. — Ґенерал Нобіле находиться вже на кораблі Чіта ді Міляно, звідки розіслав на всі сторони телеґрами. Він подав, що хотів, щоби забрали першого механіка Чечіоні, котрий дуже тяжко ранений, але ляйтнант Люндборґ заявив, що має приказ взяти ґенерала Нобіле першого, бо при його помочі буде лекше зорґанізувати дальшу ратункову акцію.

Раненого механіка забрав якийсь другий шведський літак.

Про Амундсена і других членів експедиції Нобіле ще далі нічого не чути.

СПОРЯТЬ НАД НАПИСЮ.

ЦІЛА БЕЛЬҐІЯ ПОДІЛЕНА НА ДВА ТАБОРИ. АМЕРИКАНСЬКИЙ ІНЖИНІР ЗАОСТРЮЄ СИТУАЦІЮ. ВЕРТАЮТЬ ЧАСИ ВОЄННОЇ НЕНАВИСТИ.

БРУКСЕЛЯ, 25. червня. — Ціла Бельґія, а головно університетські студенти розярені з приводу боротьби, що повстала через напись, яку мають поставити над відбудованою з приводу американських дарів бібліотекою Лювенського університету.

Американський інжинір, який докінчував відбудову, обстоює при тім, що напись має бути така, яку собі мав желати покійний кардинал Мерсіє, а яка звучить: Знищена бішеністю Німців, а відбудована жертвенністю Американців.

Проти цеї написи заявився ректор університету, католицький монсіньор і католицькі студенти. Вони кажуть, що така напись буде образою для німецького народа і численних німецьких студентів та буде тільки притокою до відновлення тої ненависти, що була випливом світової війни, а яка тепер минає.

Протестанська частина Бельґії заявляється за написю, як її пропонує американський архітект. Умірковані годяться, щоби напись звучала: Відбудована американською жертвенністю.

ПОАНКАРЕ ПРО ДОВГИ.

СТАБІЛІЗАЦІЯ КОРИСНА ДЛЯ ВСІХ. ТОМУ НІХТО НЕ ПОВИНЕН ЇЇ НАРУШИТИ.

ПАРИЖ, 25. червня. — Заінтерпельований в справі сплати воєнних довгів, француський премієр Поанкаре відповів, що це делікатна справа, яка мусить бути обговорена при іншій нагоді. Поанкаре тільки підніс те, що коли Франція працювала над стабілізацією, то робила це не тільки в своїм інтересі, але й в інтересі других держав. Тому годі припускати, щоби ті другі держави захитали тепер тим великим і спасенним для всіх добродійством.

НЕМА ЛІКУ НА РАКА.

НІ НЕ ЗНАТИ ЗВІДКИ ВІН БЕРЕТЬСЯ. ТАК КАЖЕ НАУКА ПО 25-ЛІТНИХ ДОСЛІДАХ. ТОМУ ХАЙ НІХТО НЕ ВІРИТЬ ДУРИСВІТАМ, ЩО ЗНАЮТЬ ЛІК НА ТУ ХОРОБУ.

БЕРЛІН, 25. червня. — На 25-літнім ювилею інститута для поборювання рака предсідатель др. Блюменталь заявив, що може це сказати, що за 25 літ устнування цеї інституції пороблено великі досліди з обсягу недуги рака. Але мимо всяких досягнень треба собі сказати, що досі не знайдено ліку на ту хоробу, ні ніхто не знає, звідки та хороба береться. Всякі адвертайзменти в тім напрямі, це звичайні ошуства, коли заповідається якісь певні средства на ту хоробу. Такі ліки тільки приспішують смерть. Ознака рака, при всяких познаках болів, які повстають з тертя, чи тиснення, звернутися до лікаря і спитати. Коли рак у початковій стадії, то вилічити його можна.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИПАДКИ В ДОМА Й ПОЗА ДОМОМ

За послідних кілька днів подано до публичного відома незвичайно повчаючі відомости про людське життя в Америці. Рівночасно подано з двох жерел факти, з котрих показується, що число смертий в Злучених Державах зменшується, а рівночасно число смертий від нещасних випадків збільшується. Вже се одно повинно застановити всякого думаючого чоловіка.

По друге, коли зріст смертий від випадків буде й сього року такий, як минувшого року, то сього року згине від випадків 100,000 людий. Се теж факт, який повинен заставити всякого призадуматися над справою.

Краєвий Комітет Безпеченства в своїм рапорті ділить нещасні випадки на чотири ґрупи: випадки від автів, другі публичні випадки, домашні та промислові. Від коли заведено сей Краєвий Комітет Безпеченства (в році 1913.) та від коли сей Комітет увійшов в порозуміння з ріжними місцевими комітетами безпеченства, число випадків на зелізницях і трамваях зменчилося майже на половину. В сьому видно добрі наслідки консеквентної пропаґанди серед населення за потребою осторогі.

Та хоча число випадків від зелізниць і стріткар зменчилося, число випадків загалом значно зросло, і то головно завдяки зростови випадків від автів. Тут звернути треба увагу на кілька фактів, які перечать загальному переконанню. Ґовориться звичайно, що їх велике число викликують жінки-шоферки; тимчасом статистика показує, що на кожду сотку випадків жінки завинили 6 випадків, а мущини 94. Звичайно складається вину за випадки на погоду; мовляв, як дорога ховзка, то авта розбиваються. Та й тут статистика показує, що се неправда. Кажуть, що люди з других околиць неуважні, а люди в своїй місцевости уважні; статистика показує, що найбільше випадків таки в місци побуту автомобіліста.

Зате статистика підтверджує правдивість других здогадів громадянства. Передовсім підтверджено, що жертвами випадків стають діти до 15. року життя. Далі, що такі випадки случалися дітям підчас забави на вулицях.

Сі два факти відразу піддають громадянству ріжні заради. Громадянство мусить старатися, щоби діти мали инчі місця для забави, кромі вулиці. Громадянство мусить теж покласти край страшній тіскоті в великих містах.

Се піддає приватним громадянам думку про потребу навчання дітий захования на вулицях. Що дім і школа й церква разом мусять подати собі руки, щоби держати дітям перед очима потребу осторогі.

Наконець се піддає родичам потребу забезпечити своїх дітий на случай випадку в якій певній запомоговій організації, яка на случай нещаского случаю подасть родичам поміч та хоч направить матеріяльну втрату, яку родичі поносять через утрату дитини.

В ЮГОСЛАВІЇ КИПИТЬ

Кровава подія, яка зайшла в югославянськім парляменті, потрясла цілою Югославією і готова потягнути за собою далекойдучі консеквенції. Вона готова потрясти цілим Балканом, а принаймні Югославією. Тою послідною головно тоді, колиб помер Стефан Радіч, сучасний герой хорватських селян. Щоби читачі наші орієнтувалися в теперішнім положенню Югославії, подаємо за старокраєвим часописом „Рада'' статтю білгородського кореспондента під заголовком: На Балкані кипить. Читаємо там таке:

Югославія, яка офіціяльно зветься „Королівством Серба, Хорвата і Словінця'', є по своїй будові досить оригінальною, бо є створена аж з трох рівноправних державних націй — Сербів, Хорватів і Словінців, які крм того мають в собі цілу копицю т. зв. національних меншин — Турків, Мадярів, Німців, Жидів і хоробрих Македонців.

Поминаючи покищо національні меншини, які саме собою не мають за що любити своїх гнобителів, мусимо сконстатувати факт, що і ті три пануючі державні нації ніяк не живуть зі собою в згоді, але навіть себе ненавидять. А причин до сего багато. Перша, це та, що завдяки нахабним Сербам ця „рівноправність" цих трох пануючих націй остала лише на папері. В дійсности Серби заперечують існування цих трох окремих націй, кажучи, що є лише одна „югославянська'' нація, а тих, які цего признати не хочуть (Хорвати й Словінці), переконують про це насильно і їх — сербізують... Розуміється само собою, що проти того насильства Хорвати і Словінці боряться всіми силами. Цю „єдність" і „рівноправність" усіх трох народів дають Серби відчути своїм братам і на полі економічнім. В Хорватії і Славонії завели вони о много вищі податки ніж у себе дома — у властивій Сербії, так що з одного боку набивають собі Серби кишені кервавицею цих двох народів, а з другого боку спричинюють цим упадок хорватських і словінських міст, бо всі купці, підприємці і великі фірми переносяться у глибину Сербії, головно до столиці (Београду), щоб в цей спосіб освободити себе від надмірних податкових тягарів, внаслідок чого знову ті два краї постепенно сильно убожіють. Серби не лиш душать і визискують економічно ті краї та стараються їх зсербізувати, але навіть часто-густо торгують і їх шкурою, як приміром віддачею свого часу Італії головного порту Хорватії Фюме, за що Хорвати стало поборюють сербський уряд. Та до розєднання югославанської держави причиняється не лише нахабна грабіжницька політика Сербів, але також і культурні та релігійні ріжниці між тими трома державними народами. Бо коли Серби є народом з дуже низькою і примітивною культурою, то в порівнанні до них Хорвати і Словінці, це висококультурні Европейці. Серби православні, Хорвати католики. Величезна ріжниця лежить і у характерах цих націй, бо коли Серби є тяжкими і грубими, то Хорвати є дуже талановиті і рухливі ідеалісти, а Словінці знову, це наскрізь реалістичний народ, вихований на німецькій культурі. А коли ще зважимо, що Словінці говорять зовсім окремою мовою ніж Серби і Хорвати, то мусимо сумніватися, чи заходи Сербів створити з цих трох народів одну югославянську націю, чи то — інакше кажучи — їх зсербізувати, зможуть увінчатися успіхом. Дивна лише річ, що спільна доля Словінців і Хорватів не зєднала їх в один фронт протисербський, але противно, вони взаїмно також себе не зносять.

Наразі своєю нетолерантною політикою осягнули Серби хіба це, що викликали проти себе сильну ворожнечу обох цих народів, що в їх державнім життю відбивається знову безнастанними крізами в парляменті й уряді, а це робить цей державний мозок крайно непрацездатним. Тому не диво, що коли один професор запитав заступника сербського міністерства закордонних справ, д-ра Семенковіча, що вони думають почати, щоб протиділати політиці Мусолінія, який хоче перевести ізоляцію Югославії, відповів: „А щож ми можемо починати назовні, коли ми внутрі не можемо дати собі ради''... І він святу правду сказав, коли зважити, що в Югославії при кождій крізі уряду завмирає ціле державне життя, по всіх його урядах ніхто нічого не робить, а це тому, бо при кождій зміні кабінету зміняється заразом цілий державний апарат, побідна партія викидає цілий політично-адміністраційний урядничий апарат своїх попередників на вулицю до листоноса включно, заміняючи всіх своїми приклонниками... Розуміється, що в таких обставинах, при частіших крізах уряду, ніяка держава, а тим більше розєднана Югославія, не може бути життєчи працездатною.

Друга невиносима болячка на орґанізмі югославянської держави, а тим і цілого Балкану, це справа національних меншин, а головно так зв. македонське питання.

По виграній війні Сербія захопила більшу частину Македонії і її проковтнула, та тепер ніяк не годна цего стравити, бо Македонці хоробро обстоюють свої національні права, а при цьому безнастанно викликають конфлікти Югославії з її сусідами. Щоб визволити себе зпід сербської неволі, звернули Македонці цілу свою увагу головно на розбудову своїх боєвих сил, розуміється в підпіллю. Македонська підпольна орґанізація є такою сильною, що вона творить прямо державу в державі та стягає навіть стало податки в цілій Македонії. Провід цієї орґанізації находиться в Болгарії, а його екскозитури т. зв. проґандистичні макендонські комітети находяться майже у всіх більших містах Европи, де працюють вони над приєднанням опінії світа для визвольницьких змагань своєї батьківщини. Крім матеріяльних засобів, черпаних з податків, мають Македонці також сильне матеріяльне попертя і других держав, а головно Італії та моральне у Болгарії. Становище Болгарії до македонського питання найкраще характеризують слова теперішнього блогарського премієр-міністра: „Щож ми можемо вдіяти для зближення нашого з Югославією — говорив він в розмові з вище згаданим професором — коли Югославія не хоче піти на уступки Македонцям. Яж сам родом Македонець і хоч як премієр Болгарії мушу дбати в першій мірі про добро держави, то все таки не можу не узглядити у моїй заграничній політиці бажань Македонців. Македонці опановують у нас в Болгарії цілу публичну опінію і коли щось зроблю в їх некористь, то тоді провалюся з цілим урядом, або й переплачу це життям, як свого часу Стамбулівський. Щойно тоді, як Югославія принайменче дасть автономію Македонцям, буду могти і я взятися за успокоєння Македонців та подумати про зближення Болгарії з Югославією". Цю розмову переповів відтак згаданий професор міністрові внутрішних справ Югославії та югославянському військовому ґубернаторові Македонії, а відповідь від них дістав таку: „А-леж ми ані не думаємо заниматися такими дурницями. Хай собі Болгари панькаються з Македонцями і дають їм автономію, бо у нас жадного македонського питання нема; у нас є лише полудневі Серби, а ті жадної автономії не потребують...'' Розуміється, що коли Серби не признають навіть існування македонської нації, і звуть їх „полудневими Сербами'' — нема чого Македонцям ждати від Сербів і тому вони оглянулися за помічю на зовні і найшли її у диктатора Італії — Мусолінія. І тут якраз, через те заінтересування Італією македонським питанням і загострилися відносини на Балкані до цього степеня, що алярми про можливість кождохвилевого там вибуху війни є вповні оправданими. В інтересі Італії лежить ослаблення свого балканського ворога і конкурента Югославії, і тому Італія старається і буде старатися ослабити її відірванням від неї і створенням самостійної Македонії та в цей спосіб забезпечити рішаючу перевагу своїй експанзивній політиці на Балкані. Італія заосмотрює тепер не лише у гроші але й зброю македонських повстанців, які сильно зміцнили тепер свою протисербську діяльність. Сильне обставлення Сербами болгарської границі нічого Сербам не помогло, бо тепер запіллям для македонських повстанців (комітаджів) є не Болгарія, але заприязнена з Італією Альбанія...

І так, як з цего бачимо, поневолення і пограблення чужонаціональних земель побідниками світової війни ніяк не виходить їм на здоровля, але навпаки, чим дальше тим явнішим стає, що ця їх грабіжницька політика стане їм гробом. Розєднана Югославія, підмінована внутрі визвольницькими змаганями Македонців, готова кождої хвилі експльодувати та дати почин до нової війни, якої далекосяглих наслідків, подібно як в 1904 р., сьогодні ще годі предвидіти.

Др. **Остан Грицай** (Відень).

У СТОЛІТТЯ НАРОДИН ГЕНРІКА ІБЗЕНА

(1828—1928).

3)

Нехай, що послідовність і нехитність Бранда має в собі якне-як щось величавого й гарного й це лишається без глибокого враження на читача. І певно, що рис тої залізної послідовности людського характеру **сам про себе** один з найцінніших в духовости Бранда. Але з погляду на етику суспільного життя, з погляду на життя як вицвіт, суму гармонійного стремління **всіх**, така сліпа односторонність і завуженість одиниці на своє я стає всетаки химерою, жорстокістю і деспотизмом, отже злочином проти найглибшого духа життя. Так „Бранд" це своєрідна критика тих індивідуалістичних ідей XIX ст., які свій найсильніший вислів знайшли в фільософії Німця **Фрідріха Нічше** (Nietzsche), ідей, що вкуп з імперіялістичними забаганками Гогенцолернів, Габсбургів та Романових витворили опісля пекло світової війни, те страшливе завершення царсько-фільософічного „Я так хочу'' всякого роду Брандів в короні і без корони.

Але коли Бранд прогрішується проти життя тим, що хоч і вірний він висшому стремлінню, то не вміє і не хоче приладити його до вимогів життя, то инший герой Ібзена, а саме у штуці **„Пер Ґінт" (1867)**, являється нам чудово глибоким символом людини, втікаючої від життя і його стремлінь свідомо у світ казки, фантазії і мрії, отже знову геть від суворої дійсности. Це знову прогріх проти верховної засади поета: „Будь собі вірний" та проти його закликів до життєвої активности. Мужицький син Пер (Петро) Ґінт, хоч гарний і здоровий хлопака, не хоче жити робучим життям своєї повдовілої і старенької матери, не хоче брати на себе обовязків одруженого чоловіка укоханої собою дівчини Сольвайґ, а кидає їх усіх, щоб шлятися по широкому світі та обдурювати себе й людей фантастичними вигадками. Таким чином він — по душі поета — насилує в собі найглибшу душу, бо в цілім ряді картин його блуканини по світу — починаючи від царства скандинавської казки аж ген до просторів Орієнту — Ґінт розповідає про себе все що інше, являється у щораз іншій ролі й живе надією, що добрешеться так до гідности — цісаря всеї землі. Оттобто тоді наш удовиченко Петруньо заімпонував дурним неотесаним у селі! Але кінець-кінців не здобуває Пер Ґінт у світі нічого, на ніщо не здаються йому красиві вигадки. Втомленим старим мандрівником вертається він знову у глухий кут свойого села, пізнаючи, що не за цісарством треба було йому гонити по світу, а творити собі і другим правдиве щастя в околі того життя, де його поставила судьба і в силу того, чим він був справді. Голос засвітового судді його життя осуджує Пера як людину, яка ніколи не була собі вірна, бо ніколи не була сама собою, не була трівала ні в доброму ні злому, двоїлася при кожній нагоді й тому в цілости не заслугує ні на небо ні на пекло, тільки на те, щоб перетопити її у щось зовсім инше. Цей осуд безхарактерної мрійливости Ґінта нагадує трохи те місце в **„Божественній Комедії" Італійця Данта**, де безхарактерні поміщені на тамтім світі на самім порозі пекла, бо по розумінню Данта безхарактерними покидує не тільки небо, але й пекло. Та від оконечної погуби ратує тут Ґінта його кохана Сольвайґ тим, що в її люблячім серцю зберігся образ душі Ґінта чистим і правдивим, отже всетаки як чинник додатний, не зруйнований прогріхом брехні й невірности, хоч у відношенню до Ґінта це момент чисто зовнішний і випадковий, неоправданий ні поведенням Петра, ні ходою всеї драматичної акції. І таксамо рисові „брехливости'' в духовости Ґінта можнаб на мою думку закинути те, що вона як-не-як вислід його найглибшої, хотілосяб сказати, чудно поетичної натури. Ґінт, фантазуючи, почувається таксамо в своїм елементі, як король Гакон у своїй боротьбі за владу, ґерцоґ Скуле у зневірі у свої сили, або Бранд в деспотизмі свойого я. Те ще може велике питання, чи веселий вітрогон Ґінт вірний собі не тоді, коли так прекрасно брише, як у хвилі, коли своїй конаючій матері оповідає останню казку, а тоді, коли говорить правду? І питання воно, чи такий поетичний нахил людини до преображування життя фантастичною мрією можна ставити в один ряд з брехнею як злочином? Занадто гарний, занадто поетичний цей твір Ібзена враз з його чудово безжурним ґероєм, щоб прикладати до нього таку сувору етичну міру, як нпр. до Бранда, де героєва правда руйнує в суті речі більше, ніж у „Ґінті" героєва брехня. Та ще одно: у славній драмі Ібзена **„Дика качка" (1884)** розруйновує один з головних героїв, Ґреґор Верле, розкриттям властивої правди про подруже Гальмара Екдаля щастя цілої родини, приводить тим донечку Екдалів до самогубства, словом — пізнає вкінці сам, що розкриттям давно призабутої правди наробив стільки нещастя, що коли цілия несвідомість її в тих людей — значить не брехня, тільки незнання правди — було просто життєтворчим чинником в істнуванню тої родини. Такі й инші моменти в Ібзенових творах указують на гостро суперечні течії, на питання, які поет ставляє, не питаючи про їх фактичну розвязку. Зрештою Ібзен сам зазначив, що його завданням є „питатися, а не відповідати'', і тому його розвязки драматичних та ідейних конфліктів трохи не скрізь викликують опозицію в критичного читача. Але всі вони виходять зі шляхотного стремління доторкати найглибших і найболючіших сторін людського життя і вносити в їх темряву коли не благодатний промінь певного всмирення, то хоч світло великого пізнання.

І тим Генрик Ібзен великий поет і великий фільософ ще й сьогодня, не такий близький розумінню кожного, як чудово соняшний і радісний герой духа Бернзон*), затеж повний таємничого чару величавих думок, як засіяне зорями небо Півночі.

III.

Та оскільки можнаб квестіонувати поставлення проблему брехні в „Пер Ґрінт'' та в драмі „Дика качка'', то з натавруванням її як соціяльного злочину в драмах **„Звязок молоді" (1869), „Основи суспільности" (1875), „Нора" (1879), „Опирі" (1881)** та **„Ворог народу" (1882)** треба з поетом таки згодитися. „Звязок молоді''це майже одинока в Ібзена комедія де-що легшого навіть веселого типу, але все таки гостро сатирична особливо там, де вістря поетового глуму вимірене проти **безхарактерних карієровичів**, які ради карієри брешуть на всі боки, як кому до вподоби, нехай і проти свойого, ще вчора оборонюваного переконання, коли тільки брехня поможе до зроблення карієри. Таким паяцом політичних амбіцій є тут адвокат Стенсґард, пишний тип шубравого перевертня з кожного погляду, а не меньше вдатний і пан коморник Мальсберґ, від якого так і віє подихом ледачого дзєдзіца, який усе і всіх купує — за гроші. Ще поважніше і ширше розроблений мотив злочинної брехні в суспільнім життю на шкоду добробуту громади бачимо в штуці „Основи суспільности". Тут Ібзен в постаті ледачого конзуля Берніка малює тип мнимого провідника громадського життя, честилюбивого і захланного на чисто матеріяльні користи, нехай і з найбрудніших жерел та на шкоду загалу, аби тільки як найбільше влупити до власної кишені. І такі як він та його приятелі — це ті перегнилі „основи суспільности'', замасковані гарною брехнею на зверх та авторітетом зовнішного, висшого становища в суспільности, що намагаються усюди верховодити, але не для добра народу, тільки свойого власного. Оттут уже почувається суспільно-критичний розмах поета в дусі найновіщих соціяльних змагань; засада любови у приміненню до громадського життя не являється вже тільки теоретичним ідеалом, як у драмі „Бранд'', але стає й жерелом фактичної обнови даного суспільного середовища. „Та позолочена й прикрашена зовнішна сторона — читаємо тут — якою прислонюються верхи суспільности, щож властиво скриває вона? Порожнечу і гниль! В них ніяких моральних основ під ногами! Це одним словом побілені гроби — отсі модерні суспільні верхи! Скрізь у них сумніви, неспокій і отупіння умів, непевність у всіх відносинах". В безпощадно немилосерднім поведенню конзуля Берніка проти репрезентанта трудових мас суспільности Авлера, таврує Ібзен модерний капіталізм як одно з жерел нужди й поневолення тих широких мас. І як блискучий тріюмф громадянської ідеї та боротьби проти брехні замаскованих гробокопателів суспільности, являється в нашій драмі те, що конзуль Бернік укінці перед усім громадянством сам признається до своїх прогріхів, сам здирає маску дотеперішньої брехні собі й своїм приятелям прилюдно з лиця та проголошує, що хоче працювати для суспільности під прапором правди і свободи.

Так тут реформаторський рис у Ібзена виходить поза круг історичних переказів та символових міркувань в перших драмах, а вяжеться тісно з дійсністю реального життя і реальних людей. До історії повернув ще Ібзен у великій історичній драмі **„Цісар і Галилеєць"** (1873), дещо тяжшім, фільософічнім творі з величавою провідною думкою про обновлене христіянство майбутнього. Але три дальші драми нашого поета це знову гострі розрахунки з темними сторонами новітнього життя, повні безпощадної отвертости у відкриванню його пороків та глибокої симпатії з його кривдженими жертвами.

Дальше буде)

*) Про нього розповім читачам „Свободи" при иншій нагоді — О. Г.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ТРАҐЕДІЇ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПЕРШОГО КУРІНЯ.

Як бувший стрілець першої сотні Першого Тернопільського Куріня хочу згадати дещо про него.

Дня 4. грудня 1918 р. Перший подільський полк висилав перший курінь під Львів. Курінь мав 865 стрільців, 16 скорострілів і дві канони. Курінний отаман сказав до стрільців перед відходом менш-більш таку промову:

Ми не хочемо війни, ми не хочемо польської землі. Але Поляки на нас напали і нам треба боронити свого. Австрія розлетілася, а з нею спали австрійські кайдани. Але тепер Поляки заняли нашу столицю Львів і хочуть наложити кайдани польські. Чи маємо це стерпіти?

Ні! — відгукнули стрільці — веди нас на Львів.

Курінний перепрошував стрільців, що нема мундурів, але то не наша вина. Він казав, що польські ґранати будуть розривати наше тіло та можливо, що нашими трупами застелиться наша дорогаземля і нам доля не позволить оглядати волі, але вмираючи будемо знати, що хоч нашим братам колись лекше стане.

Стрільці закричали: Поляжемо, а не дамо Львова і землі своеї! Прощалися з сестрами і ріднею і співали всілякі патріотичні пісні, а найбільше: Ми гайдамаки.

Ночею відїхали ми з Тернополя прямо під Львів. Вечером 5 грудня ми вже були під Львовом в селі Борщовицях.

Я належав до першої сотні і вона пішла таки зараз в наступ на Дубляни: А 6 грудня наступали ми з 3-ою сотнею на Малехів. Поляки розбили нас при помочі панцирного поїзду. Богато стрільців наложило той наступ головами. 7-го грудня ми відбили Малехів і дістали приказ іти під Раву Руську.

Під Жовквою наш курінний зібрав стрільців і говорив про те, що ми вже показали свого духа і своє завзяття, коли прогнали і побили Поляків, хоч Поляки були куди сильніші і краще узброєні. Вкінці курінний заявив: Стрільці! А може є між вами такий, що краще від мене розуміє воєнне діло, хай виступить, а я радо віддам йому команду, а сам піду боротися з крісом як звичайний рядовий. Те саме заявив командант нашої сотні підпоручник Огар.

Мені пригадується та їх заява за кождим разом, коли чую, як тут в Америці критикують наших старшин чи проводирів взагалі.

Коли ми прийшли під Раву Руську, курінна команда остала в Липниках, а сотні пішли на Раву Руську, яку держав польський полк люблинської академії, що мав замір наступати з Рави Руської на Жовкву.

Наш тернопільський курінь видержав весь час всі атаки і здержував Поляків від дальшого наступу аж до останньої хвилі.

Коли почався ломити наш фронт під Равою Руською, нам треба було відступати. Польська панцирка заїхала до Липник, а наші стрільці розбрилися по снігу і відстрілювалися. По білім снігу виглядали стрільці як ворони. На стрільців стріляли Поляки з полевих малих гармат і з машинових крісів.

Наша сотня цофнулася в зад, а машинові кріси пішли наперед і почали стріляти з заду польського фронту. Сотник Огар дав приказ, щоби перша сотня зробила наступ на Липники. Муніції до крісів не було і не було чим стріляти. Наступ зробили ми тільки з ручними ґранатами. Поляки налякалися і втікли до Рави Руської, залишивши ранених, побитих і доволі муніції.

28 грудня нас змінив золочівський курінь, а ми пішли під Рісну Руську. Там довелося нам зводити довгі важкі бої біля зелізничого шляху Львів—Янів. Надходили Різдвяні свята. Сумні вони були. Саме 7-го січня наш тернопільський курінь зістав окружений зі всіх сторін, а мав він тоді 370 стрільців. З нами була ще жовківська сотня й крехівська міліція.

Положення було дуже скрутне. Всякий звязок був прорваний. Курінний скликав всіх підстаршин на наради. Ухвалено, щоби ночею 8 січня прірватися полями-лісами через польську лінію і дібратися до Дублян та злучитися з ґрупою Схід.

Моя сотня ночею зайшла в ліс під самі Дубляни. Ми вже думали, що вирвалися з польських рук. Аж тут посипалися на нас стріли. Сотня пішла до наступу. Я був з скорострілом на правім крилі, щоб не допустити Поляків, щоб не заскочили нас ззаду. Та біда, не стало муніції для скорострілів. Поляки посувалися чередою як купа комарів. Мене обступили, зловили і привели до польського поручника. Здерли з мене зараз чоботи, а дали черевики, що їх не можна було взути і я остав босий на снігу. По тім почали нас бити дротами по ногах, щоби ми сказали, скільки нас остало в лісі. А коли нас кров обілляла а це не помагало, казали розібратися до нага і почали нас бити, що й розповісти того не годен. Надійшов польський капітан і каже: Таж то діти, не бийте їх. А сержант каже, що ми стріляли і позабивали польські діти і то ще кулями дум-дум і ми повинні бути розстріляні на місці.

Я казав, що це неправда, а що говорив добре по польськи, капітан думав, що я Поляк. Всіх нас полонених зібрали до купи і питали, хто офіцир. Але старшин не було.

Відтак повели нас до Львова. Коли ми йшли жовківською улицею, то плювали на нас Поляки і Жиди. По Львові водили нас цілу ніч, а над раном завели до Бриґідок.

(Конець буде).

Ф. Дрижак, б. стрілець У. Г. А. тепер в Кенмор, О.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПИТСБУРҐ, ПА.

Адвокат і лікар, оба Українці.

Дня 13. червня с. р. Питсбурський Університет надав дипльоми двом Українцям: добродієви Василеви Онишкови надав степень адвокатський — „Degree of Bachelor of Law", а добродієви Стефанови Куликови — докторат медицини.

Адвокат Василь Онишків.

Громадянин Василь Онишків, уроджений в селі Кривичі, перемишлянського повіту, в Галичині. Укінчив школу нормальну в краю та приїхав в Америку, маючи 17 літ. Тут працював як кождий іміґрант у всяких заняттях, шоб заробити на життя. Відразу почав образуватись у вечірних школах. В 1921 році гром. Онишків скінчив вечірними курсами середну школу „High School" та вписався на денні виклади Колеґії Питсбурського Університету. — Тут по чотирох літах дістав степень „Bachelor of Arts". Опісля вступив на права, і по тяжкій мозольній праці, серед скрутного фінансового положення — працюючи вечерами та удержуючи жену і двоє дітей, завдяки звісній українській витревалости та козацькому завзяттю, — скінчив трирічний правничий курс і добився чесного становиска адвокатської професії.

Адвокат Василь Онишків є членом Українського Народного Союза, від. ч. 118, членом Української Народної Помочи в Питсбурґу, членом Українського Народного Дому в Питсбурґу і членом Будівничо-Позичкового Товариства в Питсбурґу. За весь час свого побуту в Америці брав чинну участь у всякім політичнім і культурнім руху української іміґрації; а жена його, хоч роджена в Америці, є щирою українською патріоткою. Питсбурщина мала нагоду нераз чути її милий голос чи на концертах чи инших народних зібраннях.

Д-р Стефан Кулик.

Др. Стефан Кулик, це молодий і здібний Українець, син фармера Луки Кулика з Карнеґі; скінчивши „Carnegie High School", вступив на Питсбурський Університет, де одержав науковий степень „Degree of Bachelor of Science", а сего року зістав наділений докторатом медицини.

Треба зазначити, що др. Стефан Кулик, хоч роджений в Америці, інтересується українськими справами; є він предсідателем Українського Співацького Товариства „Боян" в Карнеґі, членом Української Народної Помочи в Питсбурґу, та щирим і свідомим Українцем.

Весь наш загал повинен гордитись такими своїми людьми, та поперти їх у дальшій професійній карієрі.

В. М.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. Кедровський.

1917 РІК.

(143)

Пізніше, вже перед самим всеукраїнським зїздом Рада Північного фронту оголосила таку свою постанову:

...„Новий напад Тимчасового Уряду, котрий в скликанню українських установчих зборів вбачає сепаратизм, а не здійснення оголошеного самим же урядом вкупі з демократією гасла самовизначення націй, викликав справедливе обурення зборів. Таке талановите сполучення гасла самовизначення націй з гаслом „Єдіная і неделімая" може мати місце в централістичних головах коаліційно буржуазного уряду, котрий опирається на не меньше революційний, химерно утворений Совіт Республіки (передпарлямент).

„При ґрунтовнім обговоренню хижого нападу з боку тимчасового уряду на визвольний демократичний український рух, як наслідок загального здвигу політики уряду в правий кадетський бік, що загрожує не тільки волі України, але й волі демократії взагалі — з цим безумовно треба боротися всьому робочому людові.

„Тому збори ухвалили надіслати Центральній Раді таку резолюцію:

„Вчинок тимчасового уряду, який викликає Генеральних Секретарів — Винниченка, Стешенка і Зарубіна, Раді Українців Північного фронту рахує за чергове злочинство цього уряду, який, стоючи на ґрунті демократичного гасла „самовизначення народів", перелякався чуток про скликання Українських Установчих Зборів і підносить з приводу цього цілу бучу.

„Коли Тимчасовий Російський Уряд боїться такого демократичного засобу устрою свого життя, як скликання установчих зборів, то ми запитаємо тоді: чи не хоче тимчасовий уряд знищити всі здобутки революції, позаяк вона є самочинне явище й післати якого небудь Корнілова з дорученням не дозволяти самочинних Українських Установчих Зборів?

„Вище згаданий вчинок зайвий раз потверджує, що від політики тимчасового уряду тхне корніловщиною.

„Секретарям, які викликаються тимчасовим урядом Ради, радить одповісти словами Першого Універсалу: „Од нині самі будемо творити своє життя", і лишитися в Київі задля виконання своїх святих обовязків — будівництва вільної України.

„Слідство, яке призначив тимчасовий уряд над Генеральним Секретаріятом, належить тільки суверенній владі українського народу в особі Центральної Ради".

Майже цілком навів тут я цю довгу постанову тому, що вона може служити, так би мовити, зразком усіх тих численних телеґрам, протестів, постанов, що надходили до Ґенерального Комітету Центральної Ради з приводу заходів тимчасового уряду. Увесь український загал, усі Українці-вояки тепер реаґували на ворожі виступи проти їх центральних орґанів далеко більше рішуче й ставили свої вимоги утворення дійсно вільної України, більше катеґорично й виразно ніж це було до корніловщини — Демократичної Наради.

Протестами, закликами, постановами їх засипався Київ, засипався одночасно копіями з них і Петроград. Але в той час, як останній, іґноруючи їх, готовив свої напади проти українських визвольних змагань і пробував завдати їм удар, Київ одушевлявся ними, але, на жаль, конкретно не міняв своєї тактики, а йшов дальше повільним кроком вимог, уступок, компромісів та погодження.

Зїзд 5-го (українізованого) армейського корпусу 4. жовтня, між иншим, ухвалює постанову, якою цілком піддає себе Центральній Раді, виходячи з дотеперішнього повного підлягання військовій „рускій владі". Тому каже: „Признати найвищим урядом Українську Центральну Раду, Український Генеральний Секретаріят і Український Військовий Ґенеральний Комітет, і тільки їм підлягати і всі їх накази буде виконувати. Всякі військові розпорядження повинні бути стверджені представниками Української Центральної Ради"...

Зїзд Українців-вояків Південно-Західного фронту, що відбувся між 4—10 жовтнем, ухвалив: „Звернутися до Центральної Ради, щоби вона доручила Ґенеральному Секретаріятові в повному його складі (14 секретарів приняти всю владу на Україні в територіяльно-етноґрафічних її межах і тим забезпечити лад і спокій в цілому краю"...

Такі панували настрої на місцях серед широких кол українського воєцтва.

* *

Рівночасно зі зростом, так би мовити, опозиції проти Петрограду, зі все більше конкретними домаганнями до своїх центральних керуючих орґанів більше активної самостійної політики в переведені самоорґанізації та устрою України, не рахуючися з заборонами і не чекаючи ріжних „разрешеній" і „одобреній", помітно стало наростати і незадоволення обережністю та до певної міри угодовством Центр. Ради та Ґенерального Комітету. Особливо було таке незадоволення поміркованою тактикою Ґенерального Комітету.

Найгостріще це виявлялося в Київі, де шалену аґітацію проти Ґенерального Комітету і С. Петлюри вів клюб імени Гетьмана Полуботка та окремі Українці, старшини київської залоги з так званих самостійників.

Не скажу, щоб ця аґітація мала завжди виключно інтереси національного, соціяльного чи навіть громадського характеру. Але фактом є, що вона певний успіх мала, попадаючи на ґрунт загального незадоволення. Тому, гадаю, що колиб не ті події, які повстали у Петрограді, а потім і в Київі підчас третього військового зїзду, ледво чи багато зі старих членів Ґенерального Комітету залишилосяб в ньому, а також і голова його президії, С. Петлюри.

Ґенеральний Комітет мігби впасти ізза своеї компромісово-угодовської політики, бо так оцінювала його тактику значна частина загалу українського воєцтва й на зміну його старих членів цілком можливо прийшлиби більше радикально настроєні, з меньшою витримкою елементи, що повелиб політику Комітету відповідно радикалізмові українських військових мас.

Що з того сталосяб, не берուся судити. Хай це зробить майбутній обєктивний історик. Зазначу лише те, що прийти до праці в центрі могли у всякому разі не ті, що купчились у Київі біля Полуботківського клюбу і першого запасного полку, які іменували себе завжди „Самостійниками".

(Дальше буде).

В нас віра хай буде
Вкраїнська одна,
Що в нас побудила
Визвольна війна.
Тоді будем міцні,
Тоді будем сильні,
У рідненькій хаті
Будемо ми вільні.

Василь Бобрів.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Бр. Пресв. Тройці, від. 203, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що в середу, 4. липня, в годині 9.30 перед полуднем, в церкві Сош. св. Духа, буде відправлена панахида за померших членів нашого братства, а опісля в Народнім Домі відбудуться піврічні збори, на котрих будуть до вирішення важні справи, як: справа устроєння спільного пікніку, справа щерів Народ. Дому, справозданне контр. комісі і інші справи. На тих зборах будемо приймати до Бр. і У. Н. Союза без вступу. Кождий урядник і член обовязані явитись на богослуженню і зборах під грозою кари після братського статута. — А. Кулявий, предс.; В. Яськевич, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 116, повідомляє своїх членів і членкинь, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 1-го липня, в годині 2.30 попол. під ч. 839 South Broad St. На порядку дневнім справоздання контр. комісії за 6 місяців, справоздання уряду і справа Укр. Сиротинця при У. Н. Союзі. Всі важнійші справи мусять бути полагоджені на сім мітінгу. Контрольна комісія має явитись в суботу, 30. червня в годині 7-ій в гали мітінґовій. На мітінгу будемо принимати нових членів без вступного. Родичі, вписуйте свої діти, це будучність нашої організації. — О. [illegible], предс.; И. Пасовський, кас.; П. Стадник, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Петра і Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що спеціяльний мітінґ відбудеться в неділю, 1. липня, в годині 2-ій пополудни, в гали парафіяльній. Проситься всіх членів конечно прибути, бо є важна справа до полагодження. Неявившийся член заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. — В. Чачка, предс.; М. Шуба, кас.; М. Крисоватий, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорожська Січ, від. 206, повідомляє, що мітінґ піврічний відбудеться в неділю, 1. липня, в годині 1.30 пополудни, в гали парохіяльній на Блекстон ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів явитись на сей мітінґ на означений час. Не явившийся член на мітінгу заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. Довгуючих членів проситься прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з Товариства. — Лука Коминіцький, предс.; Ол. Косюк, кас.; Петро Гук, секр.

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 293, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 1. липня, в годині 11. перед полуднем (зараз по богослуженню). На тих зборах будуть до вирішення важні справи: справозданне контр. комісії, вибір касєра і инші [illegible] демо принимати до Бр. і до У. Н. Союза без вступу. Збори відбудуться в гали під ч. 157 — 18 ул. Кождий урядник і член обовязані явитись на зборах під загрозою кари після статута. — К. Тишаска, секр.

ЗІ СПОРТУ Й ГИГІЄНИ.

ЗОЛОТИЙ ХЛОПЧИНА — ІВАСЬ!

Ви мабудь не знаєте, про котрого Івася я хочу писати. Про того ніжного як тигр, сильного як лев і бистрого як орел, про того невинного хлопчину, що важить двіста десять фунтів і який минулої суботи роздер Збишка, а цеї суботи положив на лопатки шведського ґіганта. Еге! положив, ще й як! Я бачив неоден файт, але такого жорстокого ще не бачив ніколи. А було то так:

До перстеня вступив перший Джан Фреберґ, шведський буйвол 235 ф. ваги. Його низьке скісне чоло малювало дикість, кривий орлистий ніс — кровожадність, а затиснені уста — завзятість. Його уха виглядали як два розварені пироги, а новий зелений шляфрок вказував, що він ще ґрінор. За ним вскочив наш Івась. Усміхнений, веселий. Публика справила йому велику овацію і після коротких церемоній почалася борба: Швед кидається дико на Залізняка, хапає його за голову і кидає ним три рази об землю. Залізняк трохи приголомшений. Він глядить зпід лоба на противника і немов думає: То ти такий? Швед нападає знова, але цей раз Залізняк відпихає його з такою силою, що той летить в другий бік перстеня і гатить головою до підлоги. „То ти такий?" — думає цей раз Швед і підноситься поволи на ноги. Ще раз кидається Швед на Залізняка і ще раз летить мов галка в другий кут перстеня і тепер не спішиться вставати а сонно кліпає очима і натирає рукою голову. За цей час Залізняк відзискав всю енерґію і як тільки Фреберґ піднявся, Заліняк почав ним кидавти через голову. Його сталеві руки і ноги обвивали тіло противника, який вився в судорогах болю. Швед уживав часто нечесних рухів: пхав палець в око, відривав ухо, бив, щіпав. Це часто рятувало його з критичного положення, але не принесло йому побіди, бо після 56 мінут завзятої борби Залізняк так сильно кинув ним об землю, що аж полісмени мусіли його підносити, а лікар — повертати йому притомність.

Залізняк є зовсім відмінний тим від Гаркавенка. Він стрункий і як на борця — легкий, мускулятура скрита, що викликає часто сумнів в його феноменальну силу. Однак крім сили він ще має надзвичайну присутність ума, вміє скоро орієнтуватися і скоро рішатися на спосіб оборони. Нераз противник мав його в прикрім положенню, нераз і Залізняк вився з болю, однак помимо положення і болю його мозок не переставав працювати. Він глядів довкруги очима і його свобідні члени мов вужі шукали слабого місця, а коли знайшли — триюмф противника зникав; він пускав Залізняка і за хвилю сам знаходився в тім самім положенню.

Останні прикмети зробили Залізняка славним і здобули йому симпатію серед всеї публики, без національних ріжниць. Після борби промотор удекорував його золотою медалею в супроводі бурливих оплесків розентузіязмованої публики.

Іван Залізняк походить з Галичини, з скалатського повіту, і є щирий Українець-патріот. Він сам жертвував свої услуги для народних цілей і обіцяв устроїти в осени змагання, з яких весь дохід пішов би на українських інвалідів.

В цей вівторок він бореться з Гансом Штайнке, німецьким ґіґантом 250 ф. ваги. Штайнке поклав уже всіх красших борців, включаючи обох Збишків. В Ню Йорку його уважають за шампіона світу. Дійсний шампіон є Стренґлер Луїс, з яким Штайнке ще не мав нагоди боротися. Тому два роки в борбі він розторощив одному грецькому борцеви голову, так, що цей помер у шпиталі.

Я не є кровожадний, але: Івасю! зроби йому те, що ти зробив Збишкови і Фреберґови.

Е. Л.

БОГАТО МЯСА, ОВОЧІВ І ЗЕЛЕНИНИ.

Науково, здавалося би, так дуже обґрунтована медицина від якогось часу, а властиво від світової війни значно захиталася. Змінилося богато поглядів і тверджень про медицину. Між іншим це торкається і дієтетики — науки про відживлювання. Все нові твердження виринали і виринають, що люде повинні їсти: мясо чи зеленину. Визначний німецький учений фізіольоґ і професор Отто Кестнер у Гамбурській клінічній газеті помістив статтю, в якій твердить, що люде їдять за мало мяса, а за велику вартість приписують хлібові. Нині — коли машини чимраз більше виручають людей у виснажуючій праці — людське тіло не потребує стільки опалового матеріялу (себто харчу). Зате треба більше дбати про те, щоби реґулювати відбудову і перебудову нашого організму. Мясо так як і товщі має богато більшу поживну вартість, як хліб, бараболі і зеленина. Це дуже важне для мешканців великих міст, які йдуть на роботу далеко від дому, отже не їдять у міжчасі нічого, тому повинні добре покріпитися виходячи з хати. — повинні їсти мясні страви вже й рано. Самособою це все відноситься до дорослих, а не до дітей. Проф. Кестнер каже, що в Німеччині тому родиться чимраз менше дітей, що Німці їдять за мало мяса. Крім мяса треба їсти подостатком овочів і зеленини.

ЯК СПЛЯТЬ РІЖНІ НАРОДИ.

Теплі, мягкі пухові постелі, мягкі матераци не є ще таким давним культурним здобутком, як хто думав би. Довгі століття минули, заки люде зачали спати в справжньому ліжку, а як і мали вже ліжко, то спали ще доволі твердо й у холоді. Аж до нових часів лягали спати зовсім наґі, а накривалися звичайним накривалом. Сінників уживали ще навіть тоді, коли ліжка були накриті пишними бальдахимами. На сінниках спали і найзнатніщі люде. Первісний чоловік спав на землі (як то й нині спить іще богато „диких" людей) а накривався шкірою звіряти. Бушмани ще й нині сплять на галузю корча, розгинають його, звязують кінці, а в середині трохи вистелюють. Цікаве, що народи, які сплять на землі, придумали собі стільчики під голову і підставки під карк. Так сплять ріжні муринські народи. Роблять це тому, щоби голова підчас сну була вище, а також, щоби з трудом зачесане волося не розбурхалося. Японці все ще сплять на маті на землі. Вечером розстелюють мату, а на неї кладуть підставку під голову, часом дорогоцінно прикрашену. Рано все звивають і ховають у шафу. Це будь-що-будь практично при недостачі мешкань, бо спальна кімната за дня може служити й для инших цілей. Японці не знають таких вигідних ліжок як Китайці.

Перші спроби піднести ліжко понад землю бачимо в мешканців островів Океанії. Мешканці тих південних островів уживають як ліжка два пні, віддалені від себе менше-більше на 1.20 цм., між якими розпинають мати. Лягають так, що голову кладуть на один пень, а коліна на другий. Суданські мурини будують собі практичні ліжка з стебел проса, яке там росте таке грубе як палиця, або й патиків, які укладають рівномірно. Самособою, будують такі вищі ліжка, щоби забезпечитися перед насікомими, а для цього найпрактичніщий є гамак, який є дуже поширений серед „диких" народів. Бразилійські лісові племена роблять гамак із грубих шнурів з трави. То їх найважніша домашня обстановка. Такі гамаки є в Новій Ґвінеї, де для кождого члена родини завішують мату між стовпами хати. Ліжко подибуємо передовсім у народів середньої Африки. Найпримітивніше ліжко то стоячі рами на шістьох ногах з поперечницями, накриті шкірами. Подібне ліжко є індійська „кітанда", але кругле. Також Бури мають т. зв. „катель", то є рами з напятою твердою воловою шкірою, яку можна завішувати також у возі. В тропікальних околицях уживають тубильці сітки проти москітів. Бразилійські лісові племена плетуть такі сітки з трави. В зимних околицях люде мусіли передовсім дбати, щоби постіль була тепла. Ескімоси кладуться наґі спати на плятформу яких 20 цм. понад землею дуже близько ватри. Чукчі, що ще є кочуючим племенем, сплять наґі, а саме ціла родина і служба, на шкірах, розстелених на землі, а накриваються одягами. Шатра їх із шкір решів, подвійні, з одного боку отвираються. Подорожник Іден-Целер, який жив між Чукчами, називає таку „спальню" майже ідеальною, не згадуючи про воші, за які Чукчам зовсім не сором. Москалі сплять на теплих запічках. Старинні Германи (Німці) спали на твердій землі під накривалами, а в теплих ліжках навчилися спати щойно від Римлян. Пізніше стали поширювати теплі пухові перини. А ліжка будували такі величаві, наче яку будівлю; до ліжка заходилося по сходах. Ліжко було кріпко вбудоване в алькирі (вальнирі — алькова). До стелі в алькирі був прикріплений шнур із кутасом, щоби заспаний чоловік міг придержуватися його, як сходив по східцях із ліжка. В романських краях зачали будувати рухомі ліжка, а найпишніші були за короля Людвика XIV. Ще нині німецькі селяне сплять на коротких ліжках із величезними високими подушками. Французи сплять у негиґієнічних ліжках, бо зі заслоною. Італійці понайбільше сплять на залізних ліжках із одною подушкою під голову і одним накривалом.

ТЕАТР І КІНО.

„ДОСВІТОК" („THE DAWN").

Свого часу було багато шуму коло імени Едити Кевел, сестри-жалібниці, розстріляної в час війни Німцями в Брукселі. Її обвинуватили за шпигунство в користь аліянтів. Справа лишалася темною через усю війну; звичайно вірити англійським твердженням в той час булоби наївно, бо кожна з воюючих держав старалася показати ворога свого як найгірше.

Твердження Англійців про жорстокість Німців лишаються й досі в силі, хоч вже було досить доказів про жорстокість антанти. Персонально, як учасник великої війни з першого дня мобілізації, я спостерігав далеко більше жорстокости та дикунства, які чинили Москалі не тільки Німцям-воякам, але мирному населенню в Галичині та на Буковині. І коли тепер дивишся на такі фільми, як „Досвіток", хочеться спитати: чи остаточно Німці не були гуманніщі?

Сценарій „Досвітку" не складний.

Коли Німці захоплюють Брукселю, Едита Кевел була сестрою-жалібницею та менаджеркою приватного шпиталя. Англійка по походженню, вона переховує англійських жовнірів, які втікли з таборів полонених і при помочи Бельґійки, власниці барки, перепачковує їх в Англію. Праця йде успішно довший час, не дивлячись на старанні шукання німецької військової поліції. Та наконець найшовся Англієць, який видав сестру Кевел. Мало того, зрадник розповів детально, як то все робилося. Звичайно, німецька команда арештує Англійку.

Допит встановлює, що сестра Кевел дійсно перепачковувала полонених жовнірів та офіцирів англійської армії; на суді вона се потверджує, відкидаючи лише обвинувачення в шпигунстві. Та судови досить і тих матеріялів і її засуджують на смерть.

Американське посольство вживає всіх заходів, щоби її помилували, але комендант посилається на точку закону та відмовляється.

І сестру Кевел на розсвіті розстрілюють.

Фільма є англійського виробу й тому, очевидно, не може бути тенденції зробити Німців гуманними, або добрими, у всякім разі не варварами. Та якраз Німці представлені досить культурними вояками. Глядач не виносить враження, що сестра Кевел розстріляна несправедливо, навпаки, у воєнні часи ледво чи другий вирок міг бути. Аж дивно стає, чому свого часу Англійці так ґвалтували проти німецького „варварства".

Цікаве в сій фільмі й те, що й серед такої нації, як англійська, знайшовся зрадник, що продав не тільки свою спасительку, а наражував на смерть, або тортури, своїх товаришів.

Мимо того, що в фільмі Німців не зроблено варварами, як це говорено та писано за них, Едита Кевел притягає симпатії як чесна, сильна постать патріотки, яка не жалує життя за свою батьківщину.

Окрім невдало скомпонованого прольогу, фільма добра. А уривки з „Біґ парейд" та інчих воєнних фільм, вироблених по війні в Америці, викликають фальшиве, досить неприємне чуття, зовсім противне тому, якого хотіли режісери.

У всякім разі Німці можуть щиро подякувати Англійцям за реґабілітацію їх імени та відклик наклепу в жорстокости, що так старанно утворювала таж таки Англія.

В. Бобрів.

ПОДЯКА.

Я низше підписаний член У. Н. Союза від. 29. складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділення мені допомоги з фонду убогих в сумі $75.00. Також дякую урядникам від. 29. У. Н. Союза.

Іван Пацкевич,
Нантікок, Па.

LITTLE JULIUS SNEEZER
BY BAKER

HAVE YOU BEEN WAITED UPON?
NOPE! NOT YET!
WELL, WHAT IS IT?
I WANT TO GET AN EMPTY BOTTLE!
IF YOU BUY SOMETHING THAT IS PUT INTO A BOTTLE YOU WILL GET THE BOTTLE FOR NOTHIN'!
WELL!
ALL RIGHT, YOU CAN PUT A CORK IN IT!